

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การจัดการศึกษามีความสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน คือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือ เป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ขั้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นทั้งในด้านความรู้ และคุณธรรม เพื่อการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จิตสาธารณะ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2541, หน้า 9) เป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้จากความเป็นจริง ไม่ใช่สิ่งสำเร็จรูป ที่จะบรรจกลงไปในหลักสูตรการศึกษาใด ๆ และ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน ซึ่งเป็นตัวนำสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการบริหาร กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ได้กล่อมเกลาให้บุคคลที่มีความเป็นปัจเจกสูง ไม่ใส่ใจต่อเรื่องส่วนรวม ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มีลักษณะมานุษยวิทยา มองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวโยงถึงกันของสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้ และมีความคิดว่าสิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้น เป็นทรัพย์สินของภาครัฐ หรือของราชการ เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถนำมาใช้ประโยชน์ หรือร่วมใช้ประโยชน์ โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล จึงพากันละเลย ไม่สนใจที่จะดูแลรักษา และไม่ช่วยกันจัดการ เพื่อทำทรัพย์สินส่วนกลางให้คงสภาพได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2541, หน้า 44-47) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองผู้มีจิตสาธารณะ คือ การศึกษา

ที่ทำให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวต่อความเป็นไปของบ้านเมือง เป็นพลเมืองที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรมคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม มีความสามารถอยู่ร่วมกับความแตกต่างซึ่งแนวทางหลัก ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง ทักษะ คุณลักษณะพลเมือง และคุณธรรมสำหรับพลเมือง หรืออาจรวมไปถึงข้อมูลข่าวสาร และการเตรียมพลเมืองให้เป็นพลโลกที่รับมือกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ดังนั้น การศึกษาที่เคยแต่ผลิตพลเมืองที่ไม่ต้องใช้สมองป้อนให้แก่ทุนนิยมบริโภคนิยม และอำนาจการเมืองอย่างซื่อสัตย์ จะต้องเปลี่ยนสร้างกระบวนการที่ใหม่ที่ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องของ “การเรียนรู้” มิใช่ “การเรียนความรู้” อีกต่อไป (ชาย โพธิสิตา, 2541, หน้า 121) การศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนทุกชั้นมีโอกาสเข้าถึงอย่างเสมอภาค โดยมีชุมชน และส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะการให้การศึกษาจะช่วยสร้างจิตสำนึกที่สำคัญ คือ ก่อนจะมีจิตสาธารณะ (Public Mind) จะต้องมีความมีเวทีสาธารณะ (Public Space) เสียก่อน ให้คนได้เข้าใจเรื่องระหว่างกายภาพกับความคิด สถานศึกษาควรพยายามให้มีเวทีสาธารณะ ให้ผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ มาดำเนินการจัดกิจกรรม ผู้เรียนก็จะเริ่มรู้เริ่มเข้าใจ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้ได้เร็วจากประสบการณ์ตรง ไม่ใช่การท่องจำ ไม่ใช่การสั่งสอนกันในห้องเรียน (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2542, หน้า 21) จิตสาธารณะจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนเรียนรู้เป็น เข้าใจปัญหา และรู้จักคุณค่าของตนเอง พัฒนาการทั้งสองส่วนมิใช่เกิดจากการบอกเล่า การเรียนในห้องเรียนคำบรรยายของผู้สอนในแต่ละสถาบันได้ แต่ผู้เรียนต้องเชื่อมั่น กล้าตัดสินใจ และอาสาพาตัวเองลงไปทำกิจกรรมด้วยตนเอง การรับรู้ถึงเหตุการณ์ อารมณ์ความรู้สึก ความอ่อนไหวการเข้าถึงประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติจริง ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีเพื่อนร่วมอุดมคติ การพูดคุยปรึกษาหารือ ล้วนเป็นตัวหล่อหลอมจิตใจให้รู้จักทำงานเสียสละแก่ผู้ที่ลำบากขัดสนยากจน มีปัญหาอุปสรรคด้านได้

ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจนว่า เพื่อปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม ปลูกฝัง และรักษาไว้ซึ่งค่านิยมในตัวผู้เรียนด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และยังให้ความสนใจต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อตอบสนองการผลิตผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีจริยธรรมมีบุคลิกภาพที่ดีในสถานศึกษา นักเรียนบางคนยังมีพฤติกรรมขาดจิตสาธารณะ เช่น ฉีกหนังสือห้องสมุด หวังเพื่อประโยชน์ส่วนตน การใช้น้ำประปา การใช้ไฟฟ้าอย่างฟุ่มเฟือยของนักเรียนในอาคารเรียน และหอพัก พฤติกรรมของนักเรียนที่ไร้น้ำใจ ไร้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ช่วยกันรักษาสมบัติของมหาวิทยาลัย มีการขีดเขียนบนโต๊ะเรียน ในห้องน้ำ อีกทั้งไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพราะรู้สึกทำให้ตนเสียเวลา สถานศึกษาดำเนินการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อให้ผลผลิตของสถาบันมี

จิตสำนึกสาธารณะ หลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ (บุญสม ศิริบำรุงสุข, 2551, หน้า 27) ซึ่งให้เห็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถาบันการศึกษา จะต้องมองข้ามไปถึงทศวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนที่ผลิตออกไปสู่ตลาดจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ นั่นคือ การพัฒนาทางด้านไอคิว ส่วนด้านอีคิวในยุคปัจจุบันก็สำคัญไม่แพ้กัน เพราะว่าทุกวันนี้สังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมค่อนข้างมาก

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้ามุ่งเน้นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ พร้อมทั้งเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการโรงเรียน และบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในสถาบันทางการศึกษา ได้ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝัง และพัฒนาจิตสาธารณะแก่ผู้เรียน ให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะโดยสมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพ และรับใช้สังคม ส่วนรวม เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร์ เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการโรงเรียน และบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในสถาบันทางการศึกษา ได้ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร์ เขต 2 เพื่อปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะแก่นักเรียนในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยต่อไป

3. สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้า เสนอเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร์ เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จำแนกตามประเภทโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร์ เขต 2 โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้วิธีคัดเลือกจากโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร์ เขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 135 คน หัวหน้าวิชาการโรงเรียน จำนวน 135 คน รวม จำนวน 270 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable)

สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการโรงเรียน 7 ด้าน ได้แก่

ตำแหน่ง จำแนกเป็น

- ผู้บริหารสถานศึกษา
- หัวหน้าวิชาการโรงเรียน

เพศ จำแนกเป็น

- ชาย
- หญิง

อายุ จำแนกเป็น

- ต่ำกว่า 30 ปี
- 31 – 40 ปี
- 41 – 50 ปี
- มากกว่า 50 ปี

วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ในตำแหน่ง จำแนกเป็น

- ต่ำกว่า 10 ปี
- 10 – 20 ปี
- 20 ปี ขึ้นไป

ประเภทโรงเรียน จำแนกเป็น

- โรงเรียนประถมศึกษา
- โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- โรงเรียนมัธยมศึกษา

ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

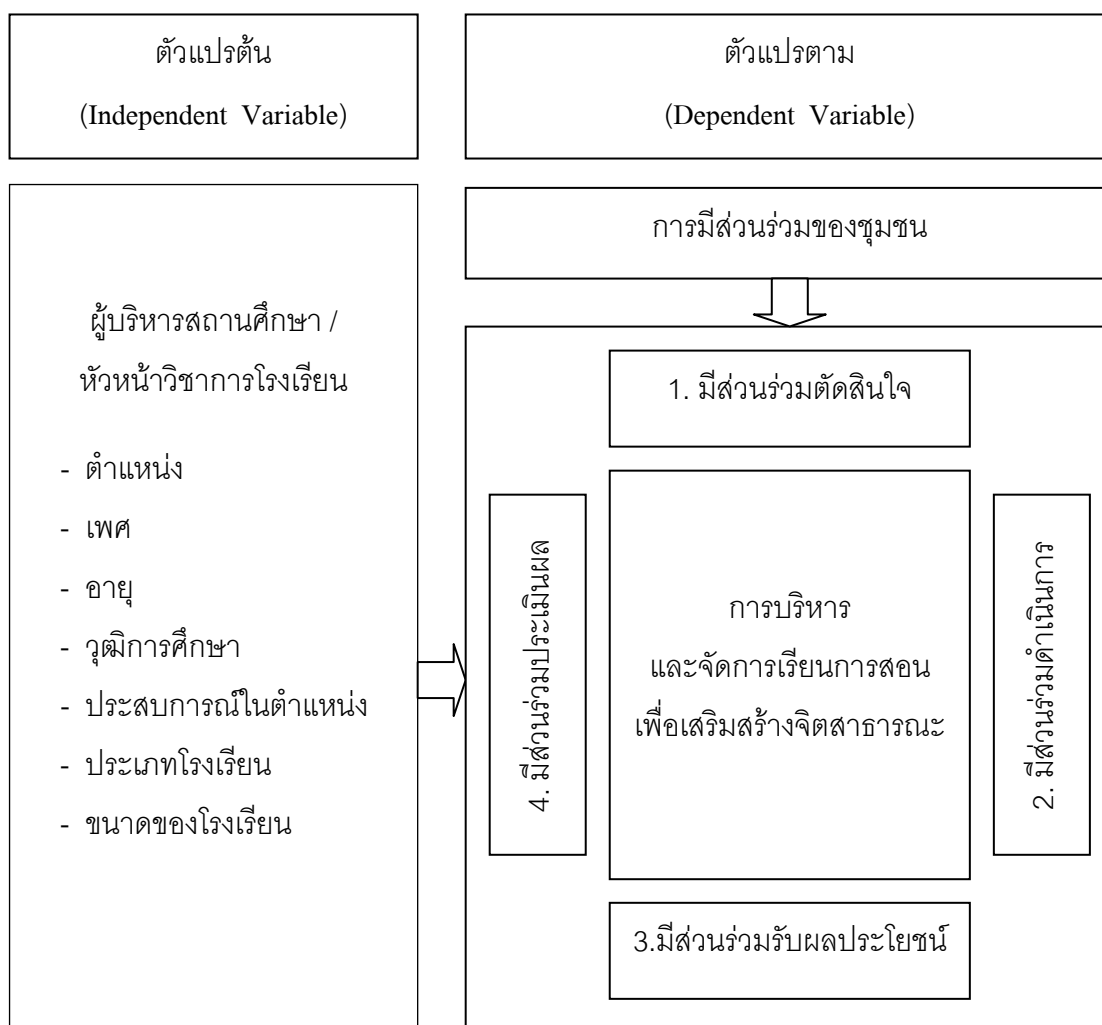
- โรงเรียนขนาดเล็ก
- โรงเรียนกลาง
- โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าวิชาการโรงเรียน โดยใช้แนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) เป็นตัวแปรในการศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision - Making)
2. การมีส่วนร่วมดำเนินงาน (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล (Evaluation)

กรอบแนวคิดการศึกษาครั้งนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาค้นคว้า เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้กำหนดนิยามศัพท์คำที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทุกขั้นตอน ในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ทั้งในการแก้ไขปัญหา และป้องกันปัญหา โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินการ รับผิดชอบต่อผล ติดตามประเมินผล และรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อถึงนักเรียน ประชาชน ชุมชน การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกัน ดำเนินการ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน นับแต่ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของชุมชน และสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อม ให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ตามแผนการเรียนรู้ที่มี กระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการวัดผลประเมินผลในระดับช่วงชั้น โดยมีบุคลากรครูผู้สอนและผู้มีส่วนร่วมในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้ อันเป็นผลการเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อช่วยส่งเสริมเพิ่มเติมในการพัฒนาการเรียนรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพของผู้เรียน ทั้งจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันเป็นกิจกรรมส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกความดีงามด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิ และหน้าที่ของตน และผู้อื่น ช่วยในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข

จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปัน เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน กระจี้อร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ อนุรักษ

สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

การมีส่วนร่วมตัดสินใจ หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จากนั้นก็เลือกกำหนดนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง โดยการรวบรวม และประเมินข้อมูลและสิ่งประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ โดยการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียว ที่สามารถตอบสนองเป้าหมาย หรือความต้องการของผู้เลือกเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าโดยใช้วิจญาณในการศึกษาปัญหาพิจารณาทางเลือก และกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสนองตอบภารกิจปัญหาและความต้องการของหน่วยงาน และให้ได้ผลดีที่สุด

การมีส่วนร่วมดำเนินการ หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมลงมือทำตามแผนที่ได้วางไว้ การทำประโยชน์ในการพัฒนาจิตสาธารณะต่าง ๆ เช่น ร่วมบริจาคทรัพยากรและสิ่งของร่วมบริหารและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นการบริหารงานเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายโดยการศึกษาและฝึกอบรมให้เข้าใจในวิธีการทำงานในแต่ละครั้ง เก็บข้อมูลถึงคุณลักษณะทางด้านคุณภาพตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ และลงมือปฏิบัติ ส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากจะให้ความสำคัญของผลประโยชน์ จากวัสดุอุปกรณ์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ยังรวมถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเชิงบวกและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเชิงลบ ที่เป็นผลเสียจากการดำเนินงาน ซึ่งสามารถเป็นประโยชน์ และให้โทษต่อชุมชนและสังคม

การมีส่วนร่วมประเมินผล หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบ วัดความก้าวหน้าของโครงการ งาน หรือกิจกรรมตามแผนที่วางเอาไว้ และร่วมเสนอความคิดเห็นจากการประเมินผลจากโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินไปแล้ว เปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนให้เกิดความสำเร็จในอนาคต การประเมินผลเป็นกระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยขั้นตอนของการวางแผน การนำแผนปฏิบัติ และการประเมินผลโดยอุดมคติแล้ว แต่ละขั้นจะต่อเนื่องไปจนกระทั่งสำเร็จบริบูรณ์

ตำแหน่ง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545))

หัวหน้าวิชาการโรงเรียน หมายถึง บุคลากรระดับบริหารของโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ดูแล รับผิดชอบ บริหารจัดการ และอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2

ประเภทโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2

- **โรงเรียนประถมศึกษา** คือ โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 93 โรงเรียน

- **โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา** คือ โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 30 โรงเรียน

- **โรงเรียนมัธยมศึกษา** คือ โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 12 โรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่แบ่งตามจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน
- ขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 120-300 คน
- ขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คน

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ ได้แก่ วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ในตำแหน่ง หมายถึง จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือตำแหน่งหัวหน้าวิชาการโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 หมายถึง หน่วยงานบริหารที่บริหารจัดการตามภารกิจที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ซึ่งมีหน้าที่บริหารงานการศึกษา ในเขตอำเภอสูงเม่น อำเภอเด่นชัย อำเภอลอง และอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวน 135 โรงเรียน

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียนและขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน